

κεφ. 14

Το μικρό και το μεγάλο βιβλίο.

Βιβλίο όσφρησης με μπαχαρικά – Βιβλίο αφής.

14.1 Το βιβλίο στο χώρο και το χρόνο

Το βιβλίο είναι μια ανακάλυψη του ανθρώπου που σχετίζεται με τη γραπτή αποτύπωση σκέψεων, ιδεών, διαθέσεων, βιωμάτων κ.ά., με στόχο να μεταδώσει ένα μήνυμα της καθημερινής ζωής, από αυτόν που το έγραψε σε όποιους άλλους ανθρώπους το αποκωδικοποιήσουν. Το βιβλίο λοιπόν είναι ένα μέσο επικοινωνίας.

Ο πρωτόγονος άνθρωπος αποτύπωνε τα μηνύματά του χαράζοντας ή ζωγραφίζοντάς τα μέσα στις σπηλιές που ζούσε, πάνω στα βράχια. Το μήνυμα ήταν γραμμένο με εικόνες και γι' αυτό αυτή η πρώτη γραφή ονομάζεται **εικονογραφία**. Καθώς περνούσαν τα χρόνια άρχισαν να γράφουν πάνω σε πέτρες. Οι αρχαίοι λαοί της Μεσοποταμίας, έγραφαν πάνω σε πέτρες, με εικόνες. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι έγραφαν και αυτοί με εικόνες μαζί με διάφορα άλλα σημάδια, τα **ιερογλυφικά**. Οι αρχαίοι Έλληνες έγραφαν και αυτοί σε πέτρες και κεραμικά με τη **Γραμμική γραφή**. Στο πέρασμα των χρόνων σταδιακά οι εικόνες άρχισαν να εξαφανίζονται από τη γραφή και εμφανίζονται τα σχήματα τα οποία σημαίνουν αυτά που παλιότερα παρίσταναν οι εικόνες. Έτσι εμφανίστηκαν τα σύμβολα της γραφής. Κάθε σύμβολο σήμαινε μία λέξη. Στη Μεσοποταμία τα σύμβολα που χρησιμοποιούσαν είχαν τριγωνική μορφή και τα χάραζαν πάνω σε μαλακό πηλό, γι' αυτό αυτή η γραφή ονομάστηκε **σφηνοειδής**. Το μεγάλο μειονέκτημα των βιβλίων εκείνης της εποχής ήταν ότι δεν μπορούσαν να μεταφερθούν εύκολα. Έτσι οι Αιγύπτιοι άρχισαν να φτιάχνουν ένα είδος χαρτιού από τις ίνες ενός φυτού, του πάπυρου, απ' όπου πήρε το όνομα του αυτό το υλικό, το οποίο ήταν πολύ ελαφρύ και κατάλληλο για γράψιμο, όμως ήταν πολύ εύθραυστο, γι' αυτό και τα αρχαία βιβλία από **πάπυρο** ήταν τυλιγμένα σε ρολό.

Το «βιβλίο» πήρε το όνομα του από ένα μεγάλο Φοινικικό λιμάνι, όπου γινόταν το εμπόριο του πάπυρου, και λεγόταν Βύβλος.

Λίγο μετά, οι Έλληνες έφτιαξαν την **περγαμηνή** πάνω στην οποία έγραφαν. Η περγαμηνή ήταν φτιαγμένη από λεπτό άσπρο δέρμα αρνίου ή κατσικιού. Το υλικό αυτό ήταν πιο ανθεκτικό, μπορούσες να γράψεις και από τις δύο μεριές και από αυτό το υλικό έγιναν τα πρώτα τετράγωνα βιβλία, σαν τα σημερινά.

Το σημερινό χαρτί τα πρωτοανακάλυψαν οι Κινέζοι, οι οποίοι ήταν και οι πρώτοι που χρησιμοποίησαν το τύπωμα πολύ πριν τους Ευρωπαίους.

Το να φτιάξεις ένα βιβλίο τα παλιά χρόνια ήταν πολύ σπουδαία υπόθεση. Χρειάζονταν μήνες ή και χρόνια. Λίγοι ήταν αυτοί που ήξεραν να γράφουν, καθώς επίσης και αυτοί που ήξεραν να διαβάζουν, και γι' αυτό τα βιβλία ήταν λίγα και πολύ ακριβά, όμως ήταν έργα τέχνης, με πολύ ωραία γράμματα, εικόνες και περίτεχνες βιβλιοδεσίες δερμάτινες, βελουδένιες, ασημένιες, ακόμη και χρυσές με σκαλίσματα και διακοσμημένες με διαμάντια, μαργαριτάρια και φύλντισι και όλα καμωμένα στο χέρι.

Τα χρόνια πέρασαν, τα βιβλία τυπώνονται, πολλοί άνθρωποι ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν και τα βιβλία είναι πολλά, σε διάφορα χρώματα και σχήματα και δεμένα με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Όμως το βιβλίο παραμένει ένα πολύτιμο έργο τέχνης, τόσο απ' την πλευρά του περιεχομένου του όσο και από την πλευρά της εμφάνισής του.

«Δείξτε μου κι εμένα τι διαβάζετε;»

Πάντα κάθε βιβλίο έχει κάτι να μας πει. Ανοίγοντάς το μπαίνουμε σ' ένα καινούργιο μαγικό κόσμο, που μπορεί να μοιάζει με το δικό μας, μπορεί και όχι. Όπως και να έχει όμως το βιβλίο μας ταξιδεύει, μας γνωρίζει έναν άλλο κόσμο και μας φέρνει σ' επαφή μαζί του. Ένα βιβλίο μικραίνει τον κόσμο, μας φέρνει σ' επαφή με άλλους ανθρώπους, άλλα μέρη, άλλες καταστάσεις και μας δίνει τη δυνατότητα να επικοινωνήσουμε και εμείς εκφράζοντας τα δικά μας συναισθήματα, απόψεις, ιδέες, βιώματα, εάν γράψουμε το δικό μας

βιβλίο και γίνουμε συγγραφείς.

Το βιβλίο σου ανοίγει έναν ολόκληρο κόσμο. Αυτόν τον κόσμο θα ήταν κρίμα να μην τον γνωρίσουμε στα παιδιά, γιατί αν τον γνωρίσουν από μικρή ηλικία, θα τον αγαπήσουν και θα τον αναζητούν μια ζωή μέσα στα βιβλία.

14.2 Παιδαγωγικοί στόχοι

Στόχος του κεφαλαίου αυτού είναι να γνωρίσουμε κάποιους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να φτιάξουμε μέσα στην τάξη με τα παιδιά προσχολικής ηλικίας τα δικά μας βιβλία.

Αναμφισβήτητο το βιβλίο και το διάβασμα είναι μια εμπειρία ανεπανάληπτη, που καλύπτει πολλές από τις ανάγκες μας, ψυχολογικές, κοινωνικές, νοητικές, αλλά και αισθητικές.

Η αναγκαιότητα της επαφής μας με το βιβλίο και της δημιουργίας μιας στενής συντροφικής σχέσης μαζί του είναι πιο επιτακτική στην εποχή μας, όπου οι κοινωνικές δομές έχουν αλλάξει και η εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας προκαλεί συνεχόμενες και γοργές αλλαγές στον τρόπο ζωής μας.

Παρ' όλα αυτά, λίγοι είναι οι άνθρωποι που αγαπούν τα διάβασμα και έχουν το βιβλίο σωστό σύντροφο της καθημερινότητάς τους, γιατί όταν αγαπήσεις το βιβλίο, πλέον σου γίνεται μια αναγκαιότητα ζωής, ζεις μαζί με αυτό. Για να συμβεί όμως αυτό και να αγαπήσεις το διάβασμα, θα πρέπει να γνωρίσεις το βιβλίο και να βιώσεις τις χαρές που αυτό σου προσφέρει.

Ένας από τους στόχους της προσχολικής αγωγής είναι να φέρει το παιδί σε επαφή με το βιβλίο, προκειμένου να το γνωρίσει και να το αγαπήσει, έτσι ώστε να γίνει ένας ενήλικας, που θα αγαπάει και θα χρησιμοποιεί το βιβλίο σε όλη του ζωή επωφελούμενος απ' όσα έχει αυτό να του προσφέρει.

Η προσφορά του βιβλίου είναι τεράστια για τα παιδιά. Πρώτα – πρώτα μαθαίνει πως το

βιβλίο είναι ένα μέσο έκφρασης. Μέσα απ' το βιβλίο έρχεται σ' επαφή με εμπειρίες, συνήθειες, προβλήματα, τρόπους συμπεριφοράς άλλων ανθρώπων. Ταυτίζεται με τους ήρωες και έτσι ξεπερνάει και τυχόν δικά του προβλήματα, βρίσκοντας λύσεις, καθώς τονώνεται το αυτοσυναισθημά του.

Έτσι το βιβλίο γίνεται ένας σύμβουλος, ένας συνομιλητής, που βοηθάει το παιδί να ξεπεράσει τα άγχη του, τις εντάσεις του, του προσφέρει στιγμές ηρεμίας και χαλάρωσης. Μέσα απ' το βιβλίο ευαισθητοποιείται στα κοινωνικά προβλήματα και αποκτά άποψη και ενδιαφέρον για τη συμμετοχή του στις κοινωνικές εκφράσεις της ζωής.

Το βιβλίο καλλιεργεί τη φαντασία και τη δημιουργικότητα, μέσω της πνευματικής διεργασίας, κατά την οποία γίνεται μετάπλαση του λόγου σε παραστατικές εικόνες.

Βοηθάει στην εξέλιξη του λόγου. Στα μικρά παιδιά, που δεν ξέρουν να διαβάζουν, κεντρίζει το ενδιαφέρον για τη γνώση του γραπτού λόγου, προκειμένου μόνα τους να μπορούν να αποκρυπτογραφούν τα μαγικά μηνύματα που περιέχει το βιβλίο. Με άλλα λόγια δημιουργεί στα παιδιά τη διάθεση να μάθουν να διαβάζουν, γεγονός που θα τα βοηθήσει πάρα πολύ στις μετέπειτα σχολικές τους δραστηριότητες.

Γενικότερα, βοηθούνται τα παιδιά να κατανοήσουν ότι το βιβλίο είναι ένα αισθητικό σύνολο, που μας δίνει χαρά και μπορεί να μας ταξιδέψει μακριά σε τόπους αληθινούς αλλά και στους τόπους των ονείρων μας.

Τα βιβλία της φύσης.

14.3 Τα πλεονεκτήματα της δημιουργίας ενός εργαστηρίου βιβλίου

Για να μπορούν να πραγματοποιηθούν όσα προαναφέραμε, θα πρέπει το παιδί να αγαπάει και να χρησιμοποιεί το βιβλίο. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει από μόνο του, πρέπει κάποιος να του το συστήσει, να του το γνωρίσει, να του ανοίξει αυτή την πόρτα προς το μαγικό κόσμο του βιβλίου.

Αυτό το ρόλο καλείται να παίξει και ο παιδικός σταθμός.

Τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας μαθαίνουν με το βίωμα μέσα απ' την αυτενέργεια και την αλληλεπίδρασή τους με τα πράγματα του κόσμου που τα περιβάλλει. Έτσι λοιπόν

οι βρεφονηπιοκόμοι θα πρέπει να φέρουν τα παιδιά σ' επαφή με το βιβλίο, όχι με τρόπο πιεστικό και παρεμβατικό αλλά με τρόπο ευχάριστο και δημιουργικό, δίνοντάς τους τέτοια ερεθίσματα, ώστε να οδηγηθούν αυθόρμητα σ' αυτό και έτσι το βιβλίο να γίνει ένας πολύτιμος σύντροφος.

Ένας τρόπος για να φέρουμε τα παιδιά σ' επαφή με το βιβλίο είναι να φτιάξουμε ένα εργαστήρι βιβλίου, στο οποίο θα κατασκευάζουμε, θα δημιουργούμε τα δικά μας βιβλία, είτε ατομικά είτε ομαδικά.

Τα ερεθίσματα και οι τρόποι όπου μπορούμε να οδηγήσουμε τα παιδιά σ' αυτή τη διαδικασία είναι πολλοί. **Το να φτιάξει ένα παιδί το βιβλίο του, το δικό του βιβλίο απ' την αρχή ως το τέλος σημαίνει πολλά πράγματα.** Αρχικά δημιουργείται ένα μεγάλο δέσιμο ανάμεσα στο παιδί και το έργο του. Αποκτά αυτοπεποίθηση, γιατί κατάφερε να φτιάξει το δικό του βιβλίο. Μαθαίνει να σέβεται και να προσέχει το βιβλίο του, κάνει προσπάθειες να εκφραστεί με το γραπτό λόγο μέσω της εικονογράφησης, την οποία μετά διαβάζει, γεγονός που το εισάγει σε βασικές και πολύτιμες πρακτικές της ανάγνωσης. Οδηγείται στο γράψιμο σημαδιών μιμούμενο τα αληθινά γράμματα, και σιγά – σιγά από μόνο του ενδιαφέρεται και ρωτάει πώς γράφεται το ένα ή το άλλο ή ζητάει απ' τον/την παιδαγωγό να του το γράψει, γιατί η γραφή έχει προκύψει αυθόρμητα μέσα απ' την ανάγκη της έκφρασης και της επικοινωνίας. Καλλιεργεί την αισθητική του άποψη, καθώς προσπαθεί να διακοσμήσει και να κάνει το βιβλίο του όσο το δυνατόν πιο όμορφο. Έτσι η κατασκευή βιβλίου είναι ουσιαστικά μια αισθητική δραστηριότητα έκφρασης, η οποία όμως λειτουργεί και ως δραστηριότητα προγραφής και προανάγνωσης με την πολύ σημαντική διαφορά ότι η λειτουργία αυτή προκύπτει μέσα από μια ανάγκη και, όπως ξέρουμε, η κάλυψη μιας ανάγκης, είναι αυτή που δημιουργεί το ενδιαφέρον, το οποίο με τη σειρά του, οδηγεί στη μάθηση και στη γνώση.

14.4 Ερεθίσματα για τη δημιουργία βιβλίων

Το εργαστήρι του βιβλίου μπορεί να στηθεί στη γωνιά βιβλιοθήκης, η οποία μπορεί να γίνει η πιο αγαπημένη γωνιά των παιδιών, αν λειτουργήσει κατάλληλα και μπορούν εκεί να γίνονται όλες οι δραστηριότητες που έχουν σχέση με το βιβλίο.

Για να εμπνευστεί ένας συγγραφέας και να γράψει ένα βιβλίο, χρειάζεται ερεθίσματα και βιώματα για να του κεντρίσουν τη φαντασία και να του δημιουργηθεί η ανάγκη να εκφραστεί, μέσω του γραπτού λόγου. Έτσι, λοιπόν, στον παιδικό σταθμό, θα πρέπει να οργανώσουμε δραστηριότητες που να δίνουν στα παιδιά ερεθίσματα και να τα προτρέπουμε να αποτυπώσουν στο χαρτί τα βιώματά τους, τα κοινά της τάξης αλλά και τα ατομικά.

Πρώτα – πρώτα όμως θα πρέπει να τα φέρουμε σ' επαφή με το βιβλίο, το οποίο πρέπει να είναι ο καθημερινός σύντροφος της τάξης μας, που μας ψυχαγωγεί, μας μαθαίνει περίεργα και ενδιαφέροντα πράγματα, μας δημιουργεί ευχάριστα συναισθήματα, μας μαγεύει, αλλά και μας βοηθάει να πάρουμε χρήσιμες πληροφορίες για κάποια πράγματα που μας είναι αναγκαία και δεν τα γνωρίζουμε ή δεν είμαστε σίγουροι γι' αυτά.

Έτσι διαβάζουμε παραμύθια, ωραίες ιστορίες με εικόνες για θέματα που μας αφορούν, ποιήματα, τραγούδια. Όμως ανατρέχουμε και σε ένα βιβλίο μαγειρικής, όταν θέλουμε να φτιάξουμε ένα κέικ, μπισκότα ή ψωμί, σ' έναν τηλεφωνικό κατάλογο, για να βρούμε ένα τηλέφωνο που δεν το θυμόμαστε, σε ένα βιβλίο γνώσεων, για να μάθουμε πού ζει μια τίγρης, σ' ένα χάρτη, για να δούμε πού είναι η Αφρική, σε μια εφημερίδα ή περιοδικό, για να δούμε πότε παίζεται στον κινηματογράφο η ταινία που θέλουμε να δούμε, σ' ένα λεύκωμα, για να δούμε φωτογραφίες από τους πίνακες ενός ζωγράφου, σ' ένα βιβλίο, για να δούμε πως παίζεται ένα παιχνίδι και δεν το θυμόμαστε καλά, πληροφορίες και γνώσεις που ένα βιβλίο μπορεί να μας δώσει.

Έτσι φέρνουμε το παιδί σ' επαφή με τις διάφορες και πολλαπλές χρήσεις του έντυπου λόγου και σιγά – σιγά τα παιδιά αναγνωρίζουν στο βιβλίο έναν πολύτιμο φίλο και σύμβουλο, που μπορεί να τα βοηθήσει να λύσουν απορίες, να ικανοποιήσουν την περιέργειά τους για πράγματα που δε γνωρίζουν, να χαρούν, να γελάσουν

Είναι πολύ σημαντικό, επίσης, να κεντρίζουμε το ενδιαφέρον των παιδιών και σχετικά με το στήσιμο, τη μορφή και την εμφάνιση του βιβλίου. Έτσι στη βιβλιοθήκη μας υπάρχουν

βιβλία φτιαγμένα από διαφορετικά υλικά και σε διαφορετικά σχέδια. Μπορεί επίσης μια μέρα ο/η παιδαγωγός να πάει στη γωνιά της βιβλιοθήκης κρατώντας μια τσάντα, μέσα στην οποία θα έχει ένα περίεργο διαφορετικό βιβλίο που δεν υπάρχει στην βιβλιοθήκη. Έτσι θα κεντρίσει περισσότερο το ενδιαφέρον και την προσοχή των παιδιών, γι' αυτό που πρόκειται να τους δείξει. Είναι πολύ σημαντικός και ο τρόπος που θα προσπαθήσουμε να προσελκύσουμε το παιδί, να του αυξήσουμε και να του τονώσουμε το ενδιαφέρον ως προς ένα ερέθισμα.

Πολλές ευκαιρίες υπάρχουν για τη δημιουργία ενός βιβλίου. Θα αναφερθούν ενδεικτικά μερικές:

- **Μετά την αφήγηση ενός παραμυθιού ή ιστορίας** προτείνουμε στα παιδιά να ζωγραφίσουν τις εικόνες του παραμυθιού ή να επιλέξουν αυτή που τους άρεσε περισσότερο. Ύστερα τις εικόνες τις δένουμε μαζί σ' ένα βιβλίο με εξώφυλλο.

«Μόλις
το ανοίξεις,
θ' αρωματίσει.»

- **Ζωγραφίζουμε τις εμπειρίες μας** από μια εκδρομή ή μια επίσκεψη σ' ένα μουσείο ή από μία παράσταση που είδαμε στο θέατρο ή στο κουκλοθέατρο και δένουμε τις ζωγραφιές όλων των παιδιών σ' ένα βιβλίο με εξώφυλλο που διακοσμούμε δίνοντάς του και τίτλο, π.χ. «Η τάξη μας είδε τον Καρυσθραύστη».
 - Φτιάχνουμε ένα γλυκό ή μία πίτσα, μετά **γράφουμε τη συνταγή μας με εικονογραφή** και στο τέλος της χρονιάς δένουμε τις συνταγές σ' ένα βιβλίο.
 - Γράφουμε ένα βιβλίο με αφορμή τα **ερεθίσματα και το θέμα ενός θεατρικού παιχνιδιού**, το οποίο μετά μπορούμε να το οργανώσουμε, να το δουλέψουμε και να φτάσουμε μέχρι μια θεατρική παράσταση.
 - Μπορεί **κάθε παιδί να πει μια ιστορία, η οποία θα καταγραφεί** από τον/την παιδαγωγό, και μετά θα εικονογραφηθεί απ' το κάθε παιδί ή μπορεί να γίνει και το αντίθετο. Το κάθε παιδί μπορεί να εικονογραφήσει την ιστορία του που θα την διαβάσει στον/στην παιδαγωγό ο/η οποίος/α θα την καταγράψει.
 - Μπορούμε ακόμη να φτιάξουμε τη δικιά μας **ομαδική ιστορία** που θα την καταγράψει μετά ο/η παιδαγωγός και θα την εικονογραφήσουν τα παιδιά συλλογικά. Ο/η παιδαγωγός ξεκινάει μια ιστορία, σταματάει και τη συνεχίζουν τα παιδιά.
 - Ένα πολύ ενδιαφέρον βιβλίο που έχει μια βοηθητική διαδικασία μπορεί να φτιαχτεί με τον εξής τρόπο: Ξεκινάει το παιδί και ζωγραφίζει μια εικόνα την οποία παίρνει το άλλο παιδί και με ερέθισμα αυτή ζωγραφίζει τη δικιά του εικόνα. Το επόμενο παιδί παίρνει τις δύο ζωγραφιές και με βάση αυτές φτιάχνει τη δική του. Αφού περάσουν όλα τα παιδιά απ' αυτό το στάδιο, **όλα μαζί πλέον φτιάχνουν μια ιστορία διαβάζοντας ο καθένας τη ζωγραφιά του**. Αυτά που θα πουν συνδέονται μεταξύ τους με τη βοήθεια του/της παιδαγωγού και δημιουργείται μια πολύ περίεργη και ενδιαφέρουσα ιστορία, η οποία καταγράφεται από τον/την παιδαγωγό κάτω απ' τις εικόνες.
 - Ένα άλλο βιβλίο μπορεί να φτιαχτεί με ερέθισμα **έναν πίνακα ζωγραφικής ή εικόνες** που θα δείξει ο/η παιδαγωγός στα παιδιά, τα οποία διαβάζοντας τις εικόνες φτιάχνουν μια ομαδική ή διάφορες ατομικές ιστορίες, οι οποίες καταγράφονται.
 - Μπορούν να φτιάχνουν βιβλία με ιστορίες, στοιχεία των οποίων θα έχουν παραλλάξει τα παιδιά προσαρμόζοντας ανάλογα την έκβαση της ιστορίας.
 - Μπορούμε ακόμη να φτιάξουμε τη **δικιά μας εφημερίδα**, όπου θα καταγράφουμε τα νέα της τάξης μας, θα δίνουμε συνταγές μαγειρικής, θα προτείνουμε παιχνίδια, θα βάζουμε τις ζωγραφιές μας, και θα δημοσιεύουμε τις ιστοριούλες μας.
 - Μπορούμε να φτιάξουμε ένα βιβλίο για να το κάνουμε **δώρο** στη μαμά μας που γιορτάζει ή να φτιάξουμε όλοι μαζί ένα **βιβλίο έκπληξη** για το συμμαθητή μας που έχει τα γενέθλιά του, αν ζωγραφίσουμε από μια εικόνα ο καθένας με μια ευχή που θα έχει καταγράψει ο/η παιδαγωγός από κάτω. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούμε να τα χωρίσουμε ή να χωριστούν μόνο τους σε δύο ή τέσσερις ομάδες και η κάθε ομάδα να φτιάξει ένα βιβλίο έκπληξη που θα κάνει δώρο σε κάποια άλλη ομάδα.
- Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο ρόλος του παιδαγωγού δεν είναι παρεμβατικός αλλά καθοδηγητικός, βοηθητικός και ενθαρρυντικός.

14.5 Ιδέες για κατασκευή βιβλίων

Τα παιδιά ενθουσιάζονται όταν βλέπουν τις ζωγραφιές τους να δένονται σ' ένα βιβλίο με εξώφυλλο. Γι αυτό θα ήταν καλό να ξεκινήσουμε με αυτόν τον τρόπο. Όλες τις ζωγραφιές που έκανε το κάθε παιδί σε μια εβδομάδα, τις δένουμε είτε με συρραπτικό είτε κάνοντας δύο τρύπες στις ζωγραφιές, από τις οποίες περνάμε από μέσα κορδέλα, που δένεται μαζί με το εξώφυλλο από λεπτό χρωματιστό χαρτόνι, το οποίο έχει διακοσμήσει κάθε παιδί όπως θέλει.

Κάποια στιγμή μπορούμε να δώσουμε στα μικρά παιδιά ένα δίφυλλο σαν κάρτα, για να φτιάξουν τη δικιά τους μικρή ιστορία.

Ένα πολύ ισχυρό ερέθισμα, για να φτιάξουν τα παιδιά – και κυρίως τα μικρότερα – το βιβλίο τους, είναι το μέγεθος και το περίεργο σχήμα. Έτσι, στα μικρότερα παιδιά μπορούμε να δίνουμε άγραφο χαρτί σε διάφορα μεγέθη και χρώματα, κομμένα ή διπλωμένα σε διάφορα σχήματα ή με έτοιμες πορτούλες που ερεθίζουν τη φαντασία τους. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να επιλέξουν μόνα τους το μέγεθος, το σχήμα, το είδος του χαρτιού αλλά και το δέσιμο του βιβλίου τους, αρκεί να έχουν μια πληθώρα κατάλληλων υλικών ταξινομημένων, ώστε να κεντρίζεται η φαντασία τους και από το υλικό.

Το ίδιο το παιδί θα αποφασίσει για το σχεδιασμό της σελίδας του, το πού θα ζωγραφίσει τις εικόνες, το πού θα γράψει ο/η παιδαγωγός το κειμενάκι της ιστορίας που θα διηγηθεί.

Για να φτιάξουμε βιβλία, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε διάφορα υλικά, χαρτιά, χαρτόνια χρωματιστά και λευκά, αερόχαρτο, ρυζόχαρτο, χαρτί του μέτρου μπλε, καφέ και μπεζ, χαρτί βελουτέ, χαρτόνι κανσόν, χαρτόνι οντουλέ, ακόμη με το χαρτί υγείας μπορούμε να φτιάξουμε ένα πρωτότυπο «βιβλίο πάπυρο», που καθώς θα ξετυλίγεται, θα ξετυλίγεται και η ιστορία μας. Οποιοδήποτε άλλο υλικό θεωρήσουμε ότι είναι κατάλληλο, μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε.

Για τις εικόνες και τη διακόσμηση του εξώφυλλου μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κάποια ή κάποιες από τις τεχνικές ζωγραφικής ή τυπώματα ή κολάζ, καθώς και μεικτές τεχνικές. Πολύ ωραίες είναι οι ανάγλυφες εικόνες, τις οποίες μπορούμε να φτιάξουμε από πηλό ή ζυμάρι, χρησιμοποιώντας ως βάση τις

«Πρωτότυπο
βιβλίο – έκπληξη
από χαρτί υγείας»

Βιβλία διαφόρων τύπων ως προς τη μορφή.

σελίδες ενός χαρτονένιου βιβλίου ή το εξώφυλλο.

Εκτός από τα βιβλία με ιστορίες και παραμύθια, μπορούμε να φτιάξουμε **ένα βιβλίο με το ποίημα** που μας αρέσει και να το εικονογραφήσουμε ή και να φτιάξουμε το δικό μας ποίημα.

Μια ενδιαφέρουσα πρόταση είναι και τα **βιβλία των αισθήσεων**, τα οποία επιπλέον καλλιεργούν και την αίσθηση στην οποία απευθύνονται, όπως το «**βιβλίο των μυρωδιών**». Κάθε σελίδα του βιβλίου θα έχει κολλημένο και ένα καρύκευμα ή μυρωδικό φυτό, όπως βασιλικό, δυόσμο, σέλινο, μαϊντανό, λουίζα, δάφνη κ.ά. Τα φυτά αυτά ή τα καρυκεύματα μπορούν να αποτελέσουν στοιχεία μιας σύνθεσης.

Κατά τον ίδιο τρόπο, φτιάχνουμε και το **βιβλίο αφής**, στο οποίο κάθε σελίδα έχει κολλημένο από ένα διαφορετικό ύφασμα με διαφορετική υφή (μετάξι, κοτλέ, βαμβακερό, μάλλινο κ.ά.) ή άλλα υλικά, όπως χώμα, άμμο, χαλικάκια, βαμβάκι, γυαλόχαρτο, σύρμα κουζίνας κ.ά.

Άλλα ενδιαφέροντα βιβλία, που μπορούμε να φτιάξουμε, είναι τα **βιβλία των χρωμάτων**, στα οποία όλες οι εικόνες θα είναι φτιαγμένες με ένα χρώμα ή με δύο χρώματα. Έτσι, θα έχουμε το κόκκινο βιβλίο ή το κιτρινοκόκκινο βιβλίο. Το **βιβλίο των σχημάτων**, όπου όλες οι εικόνες θα είναι συνθέσεις δύο ή τριών σχημάτων γνωστών ή δικών μας παραλλαγών.

Πολύ ενδιαφέροντα είναι και τα **βιβλία μαγειρικής** με συνταγές, καθώς και τα φυτολόγια, όπου μπορούμε κάλλιστα να φτιάξουμε ολόκληρες συνθέσεις κολλώντας φύλλα, λου-

λούδια, φλοιούς από κορμούς ή και σπόρους.

Ένα πολύ ενδιαφέρον βιβλίο που μπορούν να φτιάξουν τα παιδιά και το οποίο κεντρίζει την περιέργειά τους και κινητοποιεί τις δημιουργικές τους δυνάμεις είναι αυτό που δημιουργείται, αν δώσουμε σε κάθε παιδί από μια, δύο ή και περισσότερες σελίδες, που η κάθε μια θα έχει σε κάποιο σημείο της σελίδας ζωγραφισμένο ένα σχήμα, από το οποίο θα πρέπει τα παιδιά να συνεχίσουν να ζωγραφίζουν για να φτιάξουν και η ολοκληρώσουν μια εικόνα, ανάλογα με το τι τους θυμίζει ή με τι τους μοιάζει το κάθε σχήμα. Αφού τελειώσουν με αυτά τα ερεθίσματα τη ζωγραφιά τους ή τις ζωγραφιές τους, φτιάχνουν μια ιστορία την οποία ο/η παιδαγωγός καταγράφει στο σημείο που θα υποδείξει το παιδί.

Ως προς τη μορφή του βιβλίου υπάρχουν πολλές επιλογές. Η επιλογή γίνεται σύμφωνα με τις δυνατότητες, αφ' ενός της ηλικίας στην οποία βρίσκονται τα παιδιά και αφ' ετέρου της προσωπικής για κάθε παιδί ανάπτυξης. Παρακάτω θα αναφέρουμε κάποιες επιλογές ως προς τη μορφή.

- ✓ Διπλώνουμε στη μέση δύο ή περισσότερα φύλλα χοντρό χαρτί ή λεπτό χαρτόνι. Τοποθετούμε το ένα φύλλο ανάμεσα στο άλλο και έτσι σχηματίζουμε τις σελίδες του βιβλίου. Κόβουμε ένα χαρτόνι ίσο με το μήκος του βιβλίου και το διπλώνουμε γύρω από τη ράχη του βιβλίου, αφού έχουμε προηγουμένως κόψει λοξά τις άκρες του. Κάνουμε δύο τρύπες στη μέση των σελίδων και με μια χοντρή βελόνα και κλωστή ράβουμε τις σελίδες, περνώντας τη βελόνα απ' τη μία τρύπα στην άλλη. Όταν τελειώσουμε το ράψιμο, τα δύο κομμάτια κλωστής που θα περισσέψουν τα δένουμε στη ράχη, κάνοντας διπλό κόμπο.
- ✓ Παίρνουμε δύο ή περισσότερα φύλλα χαρτιού στο ίδιο μέγεθος και τα τοποθετούμε το ένα πάνω στο άλλο. Κόβουμε στο ίδιο μέγεθος δύο χαρτόνια για εξώφυλλα και τοποθετούμε ένα πάνω και ένα κάτω από το φύλλο του χαρτιού. Κάνουμε δύο ή τέσσερις τρύπες με σουβλί, αφήνοντας δύο εκατοστά περίπου περιθώριο στην άκρη, για να μπορούν να ανοίγουν και να τσακίζουν οι σελίδες και να μας διευκολύνουν. Απ' αυτές τις τρύπες ή περνάμε κορδέλα ή σπάγγο δένοντας και ένα ξυλαράκι κατά μήκος του περιθωρίου που έχουμε αφήσει, για μεγαλύτερη αντοχή, ή ράβουμε τις σελίδες με χοντρή κλωστή περνώντας τη βελόνα απ' τις τρύπες.
- ✓ Κόβουμε δύο ή περισσότερα φύλλα χαρτιού ή χαρτονιού σε όποιο σχήμα θέλουμε στο ίδιο μέγεθος, π.χ. τρίγωνα ή κύκλους ή ρόμβους. Κόβουμε και τα εξώφυλλα στο ίδιο σχήμα, τα βάζουμε το ένα επάνω στο άλλο με τα εξώφυλλα στη θέση τους και κάνουμε μια τρύπα στην επάνω άκρη. Περνάμε απ' την τρύπα μια κορδέλα και τη δένουμε κόμπο. Όλα τα παραπάνω βιβλία μπορούν να γίνουν και από ύφασμα, κατά προτίμηση χοντρό (λινάσσα, карабόπανο, κάμποτο κ.ά) και μονόχρωμο.
- ✓ Κόβουμε μια μακριά λουρίδα από χοντρό χαρτί ή λεπτό χαρτόνι, τη χωρίζουμε σε τρία ή περισσότερα ίσα μέρη και μετά τη διπλώνουμε σε μορφή ακορντεόν. Το βιβλίο μας είναι έτοιμο και περιμένει την ιστορία μας. Αυτός ο τύπος του βιβλίου ονομάζεται ακορντεόν και δε χρειάζεται συρραφή. Μπορούμε να το διπλώσουμε, να το ξεδιπλώσουμε, να το κρεμάσουμε ανοιχτό στον τοίχο, να τοβάλουμε να σταθεί όρθιο. Αυτός ο τύπος

βιβλίου προσφέρεται για να φτιάξουμε μια ιστορία με μια εικόνα που αναπτύσσεται σταδιακά σε όλες τις σελίδες του βιβλίου έτσι, ώστε να πρέπει να το ανοίξουμε όλο για να δούμε ολόκληρη την ιστορία.

- ✓ Διπλώνουμε ένα φύλλο χαρτί στη μέση και μετά το ξαναδιπλώνουμε στη μέση. Αν το ανοίξουμε, θα δούμε ότι έχουν σχηματιστεί τέσσερις ισομεγέθεις χώροι (σελίδες) από τη μια πλευρά και τέσσερις από την άλλη. Κάθε χώρος αποτελεί και μια σελίδα, την οποία μπορούμε και να χρησιμοποιήσουμε.
- ✓ Όλα τα παραπάνω βιβλία μπορούμε να τα κάνουμε πιο ενδιαφέροντα αν σε κάποια σημεία της εικονογράφησής μας τοποθετήσουμε πορτούλες. Για να φτιάξουμε τις πορτούλες, αρκεί να κόψουμε ένα κομμάτι χαρτόνι, να το τσακίσουμε στο πάνω μέρος και να το κολλήσουμε, βάζοντας την κόλλα στο τσακισμένο μέρος, στο σημείο που θα έχουμε επιλέξει. Κάθε φορά που θα ανοίγουμε την πορτούλα, θα εμφανίζεται το σημείο της εικόνας που κρύβεται, όταν είναι κλειστή.
- ✓ Πάρα πολύ εύκολα και γρήγορα μπορούμε να φτιάξουμε βιβλίο σε μορφή παπύρου. Κόβουμε χαρτί του μέτρου, σε όποιο μέγεθος θέλουμε. Στη μια άκρη του χαρτιού κολλάμε ένα άδειο ρολό από χαρτί υγείας ή χαρτί κουζίνας. Αφού τελειώσουμε το βιβλίο μας, το τυλίγουμε στο ρολό και το δένουμε με μια κορδέλα. Το βιβλίο αυτό μπορεί να γίνει και με ύφασμα.
- ✓ Πολύ ενδιαφέρον θα είχε για τα παιδιά, αν φτιάχναμε και τα βιβλία των πρώτων ανθρώπων, χαράζοντας σε πέτρες ή σε μαλακό πηλό.

Στο τέλος της χρονιάς, θα μπορούσαμε να διοργανώσουμε μια έκθεση με τα βιβλία που φτιάξαμε όλη τη χρονιά.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

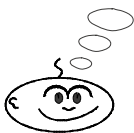
Το βιβλίο είναι ένα μέσο έκφρασης και επικοινωνίας που έχει σχέση με την γραπτή αποτύπωση των σκέψεων, γνώσεων και εμπειριών του ανθρώπου με στόχο τη μετάδοσή τους σε άλλους ανθρώπους.

Η προσφορά του βιβλίου στα παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι τεράστια. Μέσα απ' το βιβλίο έρχονται σε επαφή με εμπειρίες, συνήθειες, προβλήματα και συμπεριφορές άλλων ανθρώπων. Το διάβασμα είναι μια εμπειρία μοναδική, που καλύπτει πολλές κοινωνικές, νοητικές, συναισθηματικές και αισθητικές ανάγκες των παιδιών. Τα παιδιά μέσα από το βιβλίο παίρνουν γνώσεις, εξελίσσονται γλωσσικά, ευαισθητοποιούνται κοινωνικά και εκτονώνονται συναισθηματικά. Το βιβλίο είναι ένα αισθητικό σύνολο που δίνει ικανοποίηση και διεγείρει το ενδιαφέρον των παιδιών για διάβασμα.

Ένας τρόπος, για να φέρουμε τα παιδιά σε επαφή με το βιβλίο αβίαστα και φυσικά είναι να φτιάξουν δικά τους βιβλία. Για να γίνει αυτό, χρειάζονται ερεθίσματα που θα τους δημιουργήσουν την ανάγκη να το κάνουν. Υπάρχουν πολλοί

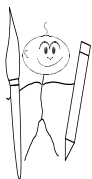

τύποι βιβλίων που μπορούν να κατασκευαστούν με διάφορους τρόπους και να συμβάλουν στην αύξηση του ενδιαφέροντος των παιδιών.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια ήταν η ανάγκη που ώθησε τον άνθρωπο στην ανακάλυψη του βιβλίου;
2. Να εξηγήσεις τους λόγους για τους οποίους είναι σημαντική η πρώτη επαφή του παιδιού με το βιβλίο.
3. Να εξηγήσεις τον τρόπο με τον οποίο θα κέντριζες τη φαντασία των παιδιών, προκειμένου να φτιάξουν το δικό τους βιβλίο. Χρησιμοποίησε παραδείγματα για να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.
4. Με ποιο τρόπο η οργάνωση ενός εργαστηρίου κατασκευής βιβλίου βοηθά το παιδί στη γνωριμία του με το βιβλίο και στη δημιουργία δεσμού μ' αυτό;

Προτεινόμενες εργασίες

1. α) Να γράψεις και να εικονογραφήσεις, με όποια τεχνική επιθυμείς, ένα βιβλίο τριών σελίδων, με πρωτότυπη μορφή, που να απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.
β) Να το παρουσιάσεις στα παιδιά του βρεφονηπιακού σταθμού όπου κάνεις πρακτική άσκηση και να καταγράψεις τις αντιδράσεις τους.
2. Να περιγράψεις μια μαγειρική συνταγή, χρησιμοποιώντας την εικονογραφία, σ' ένα βιβλίο με πρωτότυπη μορφή.
3. Να κατασκευάσεις ένα βιβλίο ακορντεόν, μόνο με εικόνες.
4. Να κατασκευάσεις ένα βιβλίο από ύφασμα, που ν' απευθύνεται σε παιδιά βρεφικής ηλικίας.
5. Να οργανώσεις ένα εργαστήρι βιβλίου στο βρεφονηπιακό σταθμό όπου κάνεις την πρακτική σου άσκηση.
6. Να γράψετε και να εικονογραφήσετε ένα ομαδικό βιβλίο της τάξης σας.
7. α) Να κατασκευάσεις ένα βιβλίο αφής και να το παρουσιάσεις στα παιδιά του βρεφονηπιακού σταθμού όπου κάνεις πρακτική άσκηση.
β) Να καταγράψεις τις αντιδράσεις των παιδιών.